

УДК 81.243

О.С. Сокирська
м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Процеси європейської інтеграції, які охоплюють практично всі сфери нашого суспільства, мають відповідні прояви і в системі освіти. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, що вимагає модернізації освітньої діяльності в контексті просвітницьких реформ Болонського процесу.

Упровадження в діяльність навчального закладу інформаційних технологій нині є пріоритетним напрямком реалізації державної освітньої політики. У рамках виконання Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» освітня галузь почала активно модернізувати процес професійної підготовки фахівців різних спеціальностей, впроваджуючи інформаційні і комунікаційні технології і засоби навчання [10, с.23].

Освіта в навчальному закладі не може не зазнавати змін, які диктує ХІХ ст. Вона мусить готувати молодих творчих лідерів. Необхідно навчити студента мислити, адже більшість проблем, що виникають у науці, культурі, мають відкритий характер і тому не мають однозначного і простого вирішення.

Нині неможливо уявити навчальний процес у вищій школі без використання інформаційних технологій і засобів навчання. Саме сучасні інформаційні технології зробили можливим доступ кожного фахівця до величезної кількості різних видів інформації. Але, щоб доступ до інформаційно-комп'ютерних ресурсів перетворився на володіння ними, студенти повинні здобути такі знання, уміння і навички з інформаційних технологій, які б стали гарантом найповнішої реалізації здібностей особистості та професійно-значущих якостей, підготовки майбутнього фахівця до життєдіяльності у відкритому інформаційному суспільстві [1, с.2].

Метою статті є дослідження впливу інформаційних технологій та інновацій в освіті на навчання студентів вищих навчальних закладів.

О. Кравчин зазначає, що впровадження в освіту інформаційних технологій сприяє підвищенню її якості [6, с.4].

Перехід від традиційних форм і методів навчання до інноваційних технологій у навчальному процесі вимагає вдосконалення самопідготовки викладача здатного до самореалізації в діяльності та самостійного інноваційного пошуку.

Важливою складовою інноваційної діяльності у процесі вивчення дисципліни є інформаційна культура, яка пов'язана не тільки з системою спеціальних знань, але й з особливостями стилю діяльності фахівця, його здатністю вести пошук, накопичувати та використовувати необхідну інформацію, що дозволяє вчасно реагувати на зміни в професійному середовищі і підтримувати високий фаховий рівень в умовах швидкого старіння знань.

Серед прийомів одержання нової інформації з середовища, яка опрацьовується студентами на заняттях виділяють роботу:

- з підручниками, довідниками, каталогами, опорними конспектами;
- з періодичними виданнями (робота з анотованими джерелами, проглядання журналів);
- з комп'ютером.

Застосування на заняттях інтерактивних технологій змінює звичну для студента ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить його в іншу позицію: студент перестає бути пасивним приймачем знань, а стає активним учасником навчання [3, с.647].

Важлива роль у розширенні і поглибленні знань студентів, розвитку творчих здібностей належить спеціально організованій роботі в позааудиторний час.

Позааудиторна робота, яка використовується у педагогічній діяльності, має свої принципи:

- добровільний характер участі в ній;
- розвиток ініціативи і самодіяльності студентів (слід враховувати бажання студентів, їх пропозиції, щоб кожен із них виконував цікаву для себе роботу);
- розвиток винахідливості, творчості (під час занять перед студентами ставляться завдання пошукового характеру, приділяється особлива увага творчому підходу до справи);
- зв'язок з навчальною роботою (позааудиторна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи, яка здійснюється на заняттях);
- використання ігрових форм, цікавість, емоційність потребує широкого використання пізнавальних ігор, занять з комп'ютерами, проведення науково-дослідної роботи [11, с.134].

Аналіз наукової літератури та джерел Інтернет показав, що вже існує значна кількість досліджень щодо використання інформаційних технологій під час навчального процесу у вищій школі. А використання електронних підручників полегшує виконання завдань, які здобувають студенти для самостійного опрацювання. Дійсно, за допомогою інформаційних технологій практично реалізуються методологічні і теоретичні основи формування готовності до професійної діяльності фахівців різних галузей.

О. Лагутенко та С. Яшанов, зазначають, що студенти ВНЗ мають можливість використовувати широкий спектр засобів комунікацій обробки і збереження інформації: персональні компютери, Інтернет, кабельне і супутникове телебачення, мобільний зв'язок, тощо. Отже, традиційне навчання зазнає змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовка курсів, проведення занять, виконання домашніх завдань, підготовка дипломних і магістерських робіт [7, с.51].

За допомогою використання електронних засобів стає можливим продемонструвати процеси або конкретні проблемні ситуації. Саме тут на допомогу приходять інформаційно-комунікаційні технології, які дають змогу студентам більш детально зрозуміти досліджувану проблемну ситуацію.

Професійна компетентність викладача ВНЗ щодо інформаційних технологій складає основну проблему, яка гальмує процес впровадження ІТ у систему освіти. У цьому процесі можна виділити два визначальних чинники: сформованість інформаційної компетенції викладача ВНЗ; розвиток здатності впроваджувати в навчальний процес ВНЗ інформаційні технології, тобто бути не тільки користувачем готових програмних продуктів, але більшою мірою виступати творцем, розробником власних навчально-методичних програмних засобів [9, с.2].

Як зазначають науковці Н. Морзе., О. Глазунова, використання інформаційних і дистанційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу поступово вносить зміни в невід'ємні елементи традиційної системи освіти, замінюючи дошку і крейду на електронну дошку і комп'ютерні навчальні системи, книжкову бібліотеку на електронну, звичайну аудиторію на мультимедійну [8, с.3]. Застосування інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін.

Дослідник Н. Зінчук наголошує, що перед вищими навчальними закладами стоїть завдання допомогти студенту – майбутньому фахівцю з успішно оволодіти навичками з інформаційно-аналітичної діяльності, сформувати відповідний тип професійного мислення, розкрити шляхи подальшого вдосконалення своєї інформаційної компетентності [4, с.4].

Інформаційні технології розвиваються дуже динамічно, так само динамічно має розвиватися і методика їх використання в навчальному процесі. До сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання належать Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання) [12, с.164].

Важливим фактором у впровадженні інформаційних технологій є створення мотивації (позитивної) до використання даного виду діяльності. Основні складові мотивації студентів доцільно розглядати, ґрунтуючись на підходах, розроблених Н. Зінчук [4, с.5]: ступінь усвідомлення студентами ціннісних сторін використання новітніх інформаційних технологій і особливостей їх практичного застосування; ставлення студентів до навчального процесу з використанням інформаційних технологій; бажання удосконалювати свою ІТ-компетентність.

В. Дивак зазначає, що демократизація освітньої діяльності вимагає адекватних змін і в роботі з підготовки професійних кадрів, а також пошуку і впровадження методик інноваційних технологій для формування нового покоління фахівців. Нині викладачі вищих навчальних закладів зустрічаються з певними труднощами в роботі: змінюються, розширюються їхні функції, ускладнюється їх роль. Саме тому процес усвідомлення цих процесів і адаптації до них вимагає терпіння і часу, а також – підготовки викладача, який є висококваліфікованим фахівцем у навчально-виховній роботі [2, с.4].

Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб конкретного типу заняття, рівня володіння різними програмами та наявності сертифікованих програм у системі вищої освіти. Ці потреби можна класифікувати за такими критеріями: використання інформаційних технологій як у фронтальній, так і в груповій роботі; переважно фронтальні форми роботи; використання електронних підручників тільки як засобу самонавчання; використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації) з електронних засобів навчального призначення, з дистанційних курсів, з певних матеріалів мережі Інтернет; створення власних занять через інтеграцію різних об'єктів у один формат – презентації, web-сторінки, конструктор занять, мається на увазі послуга, що надається в багатьох електронних засобах навчального призначення. Удосконалення персональних комп'ютерів дозволяє достатньо широко використовувати мультимедійні технології, які є сукупністю різних засобів навчання: текстів, графічних зображень, музики, відео і мультиплікації в інтерактивному режимі, тим самим розширюючи можливості вдосконалення навчально-виховного процесу. Вони розширюють можливості навчального середовища як різноманітними програмними засобами, так і методами розвитку креативності студентів [12, с.97].

Об'єктивні реалії розвитку нашого суспільства, рух України до світової спільноти вимагають підготовки фахівців із новим типом мислення, сучасними уявленнями про ділові стосунки, вмінням проявити психологічну стійкість в умовах жорстокої конкуренції.

Досвід розвинених країн світу свідчить, що в умовах ринкової економіки статус, функції фахівців змінюються, тому що ринок вимагає великої гнучкості, ділової активності, навіть жорстокості у відстоюванні своєї позиції та інтересів справи, якою займається фахівець. Завдання сучасного викладача - формувати у студента ці якості. Викладач повинен створити умови для того, щоб студенти свідомо навчалися обраній професії.

Професійна підготовка викладача повинна охоплювати не лише вміння передавати знання, а й здатність забезпечити студентів інформаційними ресурсами, допомогти виробити свою стратегію навчання, створити ефективну когнітивну технологію.

Світовий досвід свідчить, що ринок вимагає фахівців інтелектуально розвинених і духовно багатих, таких, що володіють високим рівнем знань, здатних самостійно приймати

найважливіші рішення, передбачити можливі наслідки своїх дій, як для себе особисто, так і для суспільства.

Викладач сучасного навчального закладу повинен за будь-яких умов намагатися виконати свій обов'язок і професійну місію: розвиватися самому, тим самим забезпечуючи можливості для розвитку інших – своїх студентів.

Отже, з проведеного дослідження впливу новітніх інформаційних технологій на формування майбутніх фахівців робимо висновок, що використання таких технологій у навчанні студентів вищих навчальних закладів активно сприятиме поетапному формуванню нових навичок, знань і вмінь.

Але ми не повинні забувати, що основне завдання освіти - не просто дати людині певну суму знань з тих чи інших дисциплін, а й виховати всебічно розвинену особистість.

Література:

1. Веб-сайт Київського національного лінгвістичного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uniling.kiev.ua/Chairs/k_inform_ua – Назва з екрану.
2. Дивак В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності директора школи [Електронний ресурс] / В. В. Дивак // Інформаційні технології і засоби навчання – 2007. – № 2. – Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em8/emg.html>.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Зінчук Н. А. Інформаційно-аналітична компетентність менеджера: значення у професійній управлінській діяльності та передумови формування у ВНЗ [Електронний ресурс] / Н. А. Зінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3(7). – Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.
6. Кравчина О. Є. Інформатизація організаційно-управлінської діяльності в загальноосвітній школі [Електронний ресурс] / О. Є. Кравчина // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3(7). – Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.
7. Лагутенко О. Б. Сучасні впровадження програмно-методичного забезпечення у навчальний процес та управління вищим навчальним закладом освіти / О. Б. Лагутенко, С. М. Яшанов // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Випуск 11 : зб. наук. праць ; за ред. П. В. Дмитренка, В. Д. Сиротюка. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 48–53.
8. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №2(6). – Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em6/emg.html>.
9. Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – №3(4). – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/ITZN/em4/content/07nomaei.htm>.
10. Ніколаєнко С.М. Болонський процес і перспективи законодавчого врегулювання розвитку вищої освіти в Україні. - К.: Знання, 2005. – С. 57.
11. Хоменко М.П. Організація навчально-виховного процесу. Досвід роботи вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації. - К.: Навч.-метод. центр, 2006. - Вип. 7. - 225 с.
12. Зайчук В.О. та ін. Нові технології навчання: Наук.-метод. збірник. -К.: Науч.-метод. центр вищої освіти, 2005. - Вип. 40 - 279 с.

В статті проведено дослідження впливу інформаційних технологій та інновацій на формування професійної компетентності, нових знань та умінь у студентів вищих навчальних закладів.

Ключевые слова: професійна підготовка, інформаційні ресурси, інноваційні технології.

The article presents the research into the influence of information technologies and innovations on formation of professional competence, new skills and knowledges of students of institutes of higher education.

Keywords: vocational training, information resources, innovation technologies.